

VILDMARKSRIKET

Skyddsvärda naturskogar i
Mora – Vansbro – Leksand
2010–2026

*En studie om förändring,
biologisk mångfald och framtid*

Sebastian Kirppu & Bengt Oldhammer

Mars 2026

Författare: Sebastian Kirppu och Bengt Oldhammer

Bilder framsida: Vildmarksriket. Tretåig hackspett, gammal fåbodstig vid Fjällberget och ett av många kalhyggen. Foto: Sebastian Kirppu och Bengt Oldhammer

”Omfattande avverkning av skogliga värdekärnor och kontinuitetsskogar innebär irreversibla förluster för artbevarandet. I dagsläget avverkas cirka 26 000 hektar med kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar varje år

All avverkning av kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar behöver upphöra

Nuvarande situation strider mot nationella och internationella mål. Med fortsatt avverkning av skogar med höga biologiska värden bedöms inte svenska miljökvalitetsmål kunna uppnås. Därmed inte heller det skogspolitiska miljömålet, FN:s globala hållbarhetsmål och Konventionen om biologisk mångfald”

Skogsstyrelsen rapport Biologisk mångfald i skogen¹, mars 2026

”Skogar med höga naturvärden ska inte avverkas, utan måste bevaras genom skydd och riktade naturvårdsåtgärder. Särskilt fokus ska läggas på skydd av kontinuitetsskogar och ekologiskt funktionella skogslandskap.”

Rödlistade arter i Sverige SLU Artdatabanken², mars 2026

---

¹ <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2026/rapport-2026-07-biologisk-mangfald-i-skogen.pdf> - citat från sid 16

² <https://pub.epsilon.slu.se/39759/3/slu-artdatabanken-rodlistan-2025.pdf> - citat från sid 80

Innehåll

Innehåll.....	4
Förord.....	5
Sammanfattning.....	6
Del 1	8
Namnet Vildmarksriket.....	8
Bakgrund och resultat av inventeringen 2010.....	10
Vad hände efter inventeringen – åren 2010-2013.....	21
Satsning på naturturism – åren 2023-2025.....	28
Del 2	30
Uppföljning av inventeringen 2010.....	30
Kartanalys.....	30
Diskussion	33
Källförteckning	43

Förord

Året var 2010 när vi gjorde en inventering med namnet Vildmarksriket – skyddsvärda naturskogar i gränstrakterna av Mora-Vansbro-Leksand³. Vi kartlade ett cirka 50 000 hektar stort område där vi hittade 17 procent skyddsvärda naturskogar.

Vintern 2026 beslutade vi att försöka belysa vad som hänt med de naturskogar som avgränsades för 16 år sedan. Hur fungerade naturskyddsarbetet de efterföljande åren och hur ser framtiden ut för Vildmarksriket.

Resultatet förskräcker och borde föranleda omedelbara åtgärder från Länsstyrelsen Dalarna, Skogsstyrelsen och de tre kommuner som berörs.

I mars 2026 när vi slutförde arbetet med denna rapport kom Artdatabanken SLU med nya rödlistan. Den största negativa påverkan på arterna i skogsmark utgörs av brist på kontinuitetsskog, alltså sådan skog som avverkas i Vildmarksriket⁴. 1200 arter påverkas negativt av brist på kontinuitetsskog. Artdatabanken skriver i sin rapport att "Särskilt fokus ska läggas på skydd av kontinuitetsskogar och ekologiskt funktionella skogslandskap".

I mars 2026 kom samtidigt Skogsstyrelsens rapport Biologisk mångfald i skogen där myndigheten skriver att "All avverkning av kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar behöver upphöra"

Tydligare än så kan det inte formuleras.

Sebastian Kirppu och Bengt Oldhammer

25 mars 2026

Figur 1. Inventeringsrapporten om Vildmarksriket från 2010.

³ http://www.vansbro.se/sites/default/files/docs/vildmarksriket_tryckta_versionen101127.pdf

⁴ <https://pub.epsilon.slu.se/39759/3/slu-artdatabanken-rodlistan-2025.pdf>

Sammanfattning

En kartanalys under vintern 2026 av Jon Andersson, Umeå, visar att 11 procent av den utpekade skyddsvärda skogen i Vildmarksriket har avverkats sedan augusti 2010 (tabell 1 sidan 31).

I det cirka 50 000 hektar stora området kallat Vildmarksriket i gränstrakterna av Mora, Vansbro och Leksand, och dess omedelbara närhet, har 288 rödlistade arter påträffats fram till och med 2026. Räknar man med signalarter och arter i fågeldirektivet bilaga 1 blir antalet 342 arter. Siffrorna varierar beroende på avgränsning, men Vildmarksriket och dess angränsande skogar utgör utan tvekan ett mycket skyddsvärt naturskogslandskap.

Vildmarksriket utgör också den dominerande delen av den av Länsstyrelsen Dalarnas utpekade värdetrakt Flaten - den största värdetrakten i södra och mellersta Dalarna.

Att området är skyddsvärt stod klart redan 2008. När en inventeringsrapport om naturskogarna i Vildmarksriket publicerades av kommunerna Mora, Vansbro och Leksand 2010 visade den att 17 procent av arealen bestod av skyddsvärda naturskogar.

Det fanns alltså en gyllene chans att skydda 17 procent av Vildmarksriket, vilket var en starkt uttalad målsättning av de tre kommunerna. Det målet på 17 procent låg helt i linje med det då internationella målet för världens länder för skydd av natur som Sverige skrev under i Nagoya år 2010.

Del 1 i denna rapport ger en bakgrundsbeskrivning om vad som hänt i Vildmarksriket under åren 2010–2025, och varför det misslyckades att skydda 17 procent skyddsvärd skog.

Del 2 visar att arealen reservat och biotopskydd som tillkom åren 2010–2026 uppgår till 632 hektar produktiv skogsmark. Det motsvarar 1,2 procent räknat på arealen 50 000 hektar.

Med den takten på reservatsbildning talar väldigt lite för att skogarna i Vildmarksriket kommer att skyddas om inte politikerna agerar. Enligt Skogsstyrelsens nya rapport Biologisk mångfald i skogen kommer alla kontinuitetsskogar i Sverige, utom de som skyddas, att vara borta om redan 26 år.

Att Länsstyrelsen Dalarna och Skogsstyrelsen hittills inte lyckats skydda mer skog trots att det fanns 17 procent skyddsvärd skog är alarmerande. Den låga siffran är dessutom betydligt lägre än vad länsstyrelsen planerade för. En bidragande orsak är att Tidöregeringen och Sverigedemokraterna skurit ner anslagen för att skydda natur.

Under 2010-2025 har 1000 hektar avverkats av den skyddsvärda skogen. Det har alltså avverkats mer skyddsvärd skog än vad som skyddats formellt i reservat och biotopskydd.

2013 var siffran frivilligt avsatt skog i nyckelbiotoper 5,6 procent. Om denna siffra är av samma omfattning idag handlar det om cirka 7–9 procent som är formellt och frivilligt avsatt i form av naturreservat, biotopskydd, och nyckelbiotoper i det 50 000 hektar stora området. Siffrorna är osäkra när det gäller frivilligt avsatt skog, men helt klart är i alla fall att den skyddsvärda skog som kartlades 2010 håller på att försvinna.

Det ska också påpekas att det lagts ner ett par miljoner kronor på att utveckla turismen i Vildmarksriket. Detta arbete håller på att förödas nu när avverkningarna av skyddsvärda skogar fortsätter, liksom ett ohållbart kalhyggesbruk på merparten av arealen.

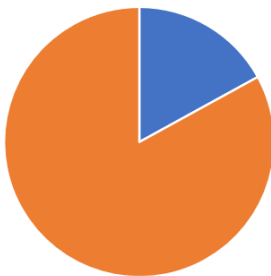
I Vildmarksriket finns ett stort utrymme för skogsbruk med alternativa avverkningsmetoder, dels för att slå vakt om och utveckla den biologiska mångfalden, dels att göra skogen mer resilient med tanke på klimatuppvärmningen. Däremot kan hyggesfria metoder aldrig bli ett alternativ till områdesskydd, något som Artdatabanken särskilt påpekar i sin senaste rödlista från 2026.

Framtiden är osäker, dels på grund av att det saknas statliga anslag för att köpa in merparten av de kvarvarande skyddsvärda skogarna, dels att det till stor del är helt nya markägare (se fotnot 7 sid 21). Vad är deras framtidsplaner?

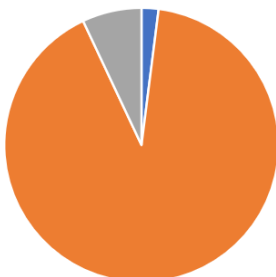
Naturvårdsverket karterade under åren 2015–2017 kontinuitetsskogarna (skogar med naturvärden) i boreal skog i Sverige med en uppdatering 2024. Detta material fanns naturligtvis inte när inventeringen av Vildmarksriket gjordes 2010.

Dessa mestadels skyddsvärda och oskyddade kontinuitetsskogar bör skyndsamt inventeras, men istället ser vi att kontinuitetsskogar avverkas fortlöpande. Dessa måste skyddas, inte minst för att kompensera för de avverkningar som gjorts av flera av de 2010 utpekade skyddsvärda skogarna. Om inte detta görs kommer den under 16 år ackumulerade miljöskulden att växa ytterligare. Nu måste den betalas genom mer inventering, skydd och restaurering. Det är också helt i linje med beslut i FN och EU om att Sverige ska skydda 30 procent av skogsarealen fram till 2030 och även restaurera skadade skogsekosystem för att förbättra situationen för den biologiska mångfalden.

Enligt Skogsstyrelsens rapport Biologisk mångfald i skogen (se fotnot 1) kommer alla kontinuitetsskogar i Sverige, utom de som skyddas, att vara bort om 26 år. Läs mer om detta i slutet av rapporten under rubriken Diskussion.

Figur 2. 2010 avgränsades 17 procent skyddsvärd naturskog (blått).

Figur 3. 2026 fanns totalt 2 % formellt skyddad naturskog (blått), om även äldre reservat skyddade före 2010 medräknas. Frivilligt avsatta nyckelbiotoper utgör 6 % (grått) även om siffran är mycket osäker. På merparten av den resterande produktiva skogsarealen bedrivs kalhyggesbruk (orange).

Del 1

Namnet Vildmarksriket

När vi skulle "döpa" området och inventeringsrapporten 2010 behövdes ett kortfattat namn som summerade gränstrakterna i de tre kommunerna Mora, Vansbro och Leksand. Samma år pågick en filmfestival där Jan Lindblads⁵ filmer visades. Hans första Tv-film från 1964 har namnet Ett Vildmarksrike och var bland annat inspelad i just detta område vi kallar Vildmarksriket.

I filmens mäktiga inledning ropar en berguvhane i marsnatten och filmen visar samtidigt torrakor och en lysande fullmåne (figur 4). I samma sekvens filmas eller hörs även pärluggla, spurvuggla och slaguggla.

Figur 4. Inledningen av filmen Ett vildmarksrike är inspelad i det som idag kallas Vildmarksriket. Platsen på bilden ligger vid en myr i gränstrakten mellan Mora och Vansbro. Bilden är ett skärmdklipp från Youtube.

När vi inventerade området var vildmarkskänslan påtaglig med flera par kungsörn, varg, lo, järv, björn och stora tjåderspel i området. Det var tystnad och artrika ekosystem med många rödlistade svampar, insekter, växter och fåglar. Tretåig hackspett och lavskrika var inte ovanliga. En av oss hade varit aktiv i området redan på 1980-talet och framåt då det fanns häckande berguv och vitryggig hackspett på flera platser. Vildmarksriket tyckte vi var ett i högsta grad passande namn.

---

⁵ Ugglor var en av Jan Lindblads stora passioner och 1967 gav han ut den numera klassiska boken "I ugglemarker" med tillhörande grammofonskiva. I ett kapitel beskrivs ugglorernas många olika läten. Flera år tidigare hade han skrivit i Zoologisk Revy om ugglorernas avståndsbedömning till sitt byte. Jan Lindblad var fram till sin död 1987 en kändis i det svenska folkhemmet. Förutom naturfilmare var han vissekonstnär, fågelimitatör, akrobat och jonglör. Han gav också ut flera böcker från bland annat Sydamerika och Indien. Endast 54 år gammal dog han på Sri Lanka av njursvikt som en följd av att han led av diabetes typ 1.

Figur 5. Jan Lindblad. Fotot kommer från Svensk Filmdatabas.

Bakgrund och resultat av inventeringen 2010

Skogarna i Vildmarksriket uppmärksammades redan 2008 då Naturskyddsföreningen och Skydda Skogen hade en inventeringskurs i området efter att Sebastian Kirppu hade tipsat om områdets många gammelskogar och avverkningsanmälningar. Sebastian hade vid ett flertal tillfällen åkt genom landskapet och slagits av den stora andelen äldre tallskog med naturskogsqualiteter.

År 2009 ville Leksands kommun göra inventeringar av skogarna i Vildmarksriket för att få reda på vilka naturvärden som fanns i området och de bad då Sebastian Kirppu att göra detta. Inventeringen kom fram till att det på Leksandssidan fanns stora sammanhängande områden med naturskogar med höga biologiska värden med många sällsynta och hotade arter av vedsvampar, marksvampar, lavar och mossor.

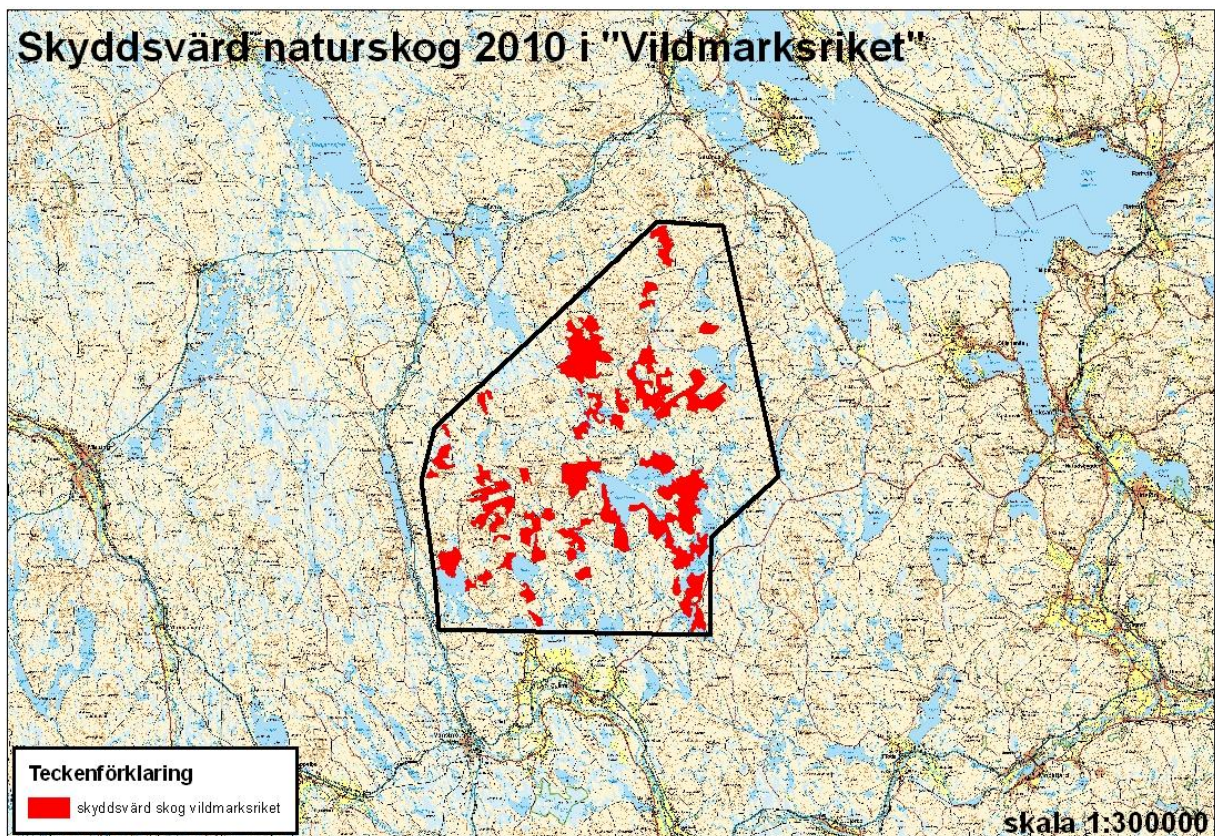
År 2010 gjordes en samlad inventeringsinsats av de tre kommunerna Vansbro, Leksand och Mora som alla möts mitt i Vildmarksriket med sina kommungränser. Denna inventering utfördes av Sebastian Kirppu och Bengt Oldhammer och resulterade i rapporten Vildmarksriket.⁶

Före inventeringen fanns i stort sett ingenting skyddad i området (figur 6). Efter inventeringen 2010 hade 8500 hektar skyddsvärd skog avgränsats – eller cirka 17 procent av det avgränsade landskapet (figur 7).

Figur 6. Skyddad skog i Vildmarksriket före inventeringen 2010.

⁶ http://www.vansbro.se/sites/default/files/docs/vildmarksriket_tryckta_versionen101127.pdf

Figur 7. Skyddsvärd skog enligt inventeringsrapporten Vildmarksriket 2010.

Samma år 2010 hade FN ett möte om den biologiska mångfalden i den japanska staden Nagoya. Där beslutade världens länder om en plan för att rädda den biologiska mångfalden och därmed förutsättningarna för människors välbefinnande på vår planet (se faktaruta nedan).

Sverige var bland de länder som drev på och bidrog till ambitiösa och tydliga mål för arbetet med att dels bevara den biologiska mångfalden, dels att motverka drivkrafterna bakom förlusten av biologisk mångfald.

Vid FN:s toppmöte om biologisk mångfald (COP 10) i Nagoya, Japan 2010, antogs historiska beslut för att skydda planetens ekosystem:

1. Nagoyaprotokollet

Ett juridiskt bindande avtal om tillträde till genetiska resurser och rättvis fördelning av den nytta de ger.

2. Aichi-målen (Den strategiska planen 2011–2020)

En räddningsplan med 20 specifika mål (Aichi-målen) för att stoppa förlusten av biologisk mångfald till år 2020. Viktiga mål inkluderade:

- Att skydda minst 17 % av landytan och 10 % av marina områden.
- Att halvera takten för förlust av naturliga livsmiljöer, som skog.
- Att restaurera minst 15 % av förstörda ekosystem.

Resultat: Även om nästan alla länder tog fram nationella planer för att nå Aichi-målen, konstaterade FN år 2020 att inget av de 20 målen helt hade uppnåtts på global nivå.

Fig 8–9. Gammal tallnurskog i Vildmarksriket i Leksand och nedan kalhyggesbruk i Vildmarksriket i Vansbro. Kalhyggesbruk bedrivs på merparten av arealen och utgör en katastrof för områdets känsliga fauna, flora och funga. Foto: Sebastian Kirrpu

Figur 10–11. Kalhyggesbruk vid Grävsvinsberget, att jämföra med en skyddsvärd och artrik tallnatskog på nedre bilden. Självgallring och bränder är fundamentala för att bevara artrikedomen. Foto ovan Bengt Oldhammer, nedan Sebastian Kirppu.

Figur 12-13. Gammal tallskog med spår efter bränder i Vildmarksriket i Mora. Bilden nedan visar hur insektsfaunan undersöks med en fönsterfälla vid Grundtjärnen, strax väster om Lilla Snesen i Leksand. Självgallring är viktig process för många vedlevande insekter tallskog, eftersom död ved då skapas kontinuerligt under lång tid. Foto: Lars-Ove Wikars.

Figur 14. Den rödlistade skrovlig flatbagge är funnen på flera ställen i Vildmarksriket. Hittas på lågor av barrträd, mest och då främst i fallna torrträd i gammal självgallrad barrskog, gärna i bränd ved. Lämplig rötved uppstår ofta i delar av lågor som saknar markkontakt, t.ex. stammar som knäckts mot stenar. Larvutvecklingen sker i mycelrik ved nära fruktkroppar av timmerticka eller citronticka. Damm och vedpartiklar fastnar lätt vilket oftast ger hela kroppen grå eller gulaktig färg, trots att ytan egentligen är brunsvart. Foto Lars-Ove Wikars

Figur 15. Gropig brunbagge är rödlistad och finns i Vildmarksriket. Det är en typisk naturskogsart som går på violtickor, *Trichaptium*
Foto: Henrik Larsson.

Figur 16-17. Anders Delin studerar en gammal grov mossbegrädd låga av tall med rödlistade arter. Leveranstiden för detta substrat är flera hundra år. Nedan samma plats efter avverkning. Hela miljön är förstörd och lågan håller snabbt på att förstöras inklusive dess arter. Foto: Sebastian Kirppu

Figur 18. Ett par tretåg hackspett på sin häckningslokal i Vildmarksriket. Foto: Sebastian Kirppu

Figur 19-27. Några exempel på de hundratals olika arter som finns i Vildmarksrikets naturskogar. Ingen av dessa arter finns på den areal som kalhuggs. De är alla rödlistade eller signalarter. Blå taggsvamp, tallticka, rosenticka, ullticka, ulltickeporing, skarp dropptaggsvamp, gränsticka, skrovellav, lunglav, tretåig hackspett och granticka. Foto: Bengt Oldhammer

Figur 28. Fjällberget i Leksands kommun är skyddat som kommunalt naturreservat. I området finns flera rödlistade arter samt även kulturspår i form av trädristningar och gamla stigar. Foto: Bengt Oldhammer

Sverige är ett av de länder som åtagit sig att leva upp till Nagoya-målen. Flera av målen är mycket tydliga. Skogsmark och jordbruksmark ska förvaltas hållbart så den biologiska mångfalden bevaras. Minst 17 procent av alla land- och sötvattensområden och minst 10 procent av kust- och havsområden skulle skyddas till 2020 (något som misslyckades i Sverige). Utrotningen av arter skulle stoppas och situationen för arter som minskar skulle förbättras.

Inventeringen av Vildmarksriket visade alltså att 17 procent var skyddsvärdt. Det lät ju nästan för bra för att vara sant att inventeringens resultat hamnade på samma procentsats som Nagoyas 17 procent! Faktum är att det var först efter att inventeringen var klar som siffran 17 procent från Nagoya presenterades.

Dåvarande miljöministern i centerpartiet var mycket nöjd med siffran 17 procent i Nagoya, även om han och Sverige önskat 20 procents skydd av olika miljöer (!). Detta framgick tydligt av ett pressmeddelande från regeringskansliet som citerades flitigt i media.

Kommunerna Leksand, Mora och Vansbro såg inledningsvis mycket optimistiskt på naturskydd i Vildmarksriket, något som framkom i deras pressmeddelande 30 november 2010:

2010-11-30

PRESSMEDDELANDE

Dalakommuner vill skydda unika naturskogar väster om Siljan

Tre dalakommuner föreslår tillfälligt avverkningsstopp i flera unika naturskogar väster om Siljan. En omfattande inventering av området visar att 8 500 hektar skog är skyddsvärd. – Det är sensationellt mycket! Så stora arealer med naturskog hittar man annars inte på våra breddgrader, säger naturvårdare Åsa Rydell, Leksands kommun.

Naturskogarna finns i gränslandet mellan Leksand, Mora och Vansbro kommuner. En gemensam inventering under 2009-2010 visar att området är unikt. Inom ett område på 50 000 hektar skog bedöms cirka 8 500 hektar (17 procent) vara skyddsvärd. Flera sammanhängande naturskogar är 500 hektar eller större.

– Vi misstänkte att det var ett stort, tyst och vilt område med rik biologisk mångfald. Inventeringen har vida överstigit våra förhoppningar, säger Åsa Rydell.

Inventeringen har sammanställts i en rapport där en bakgrundsteckning av hoten mot skogen återges. I rapporten föreslår de tre kommunerna tillfälligt avverkningsstopp och införande av en ambitiös ekologisk landskapsplanering i området. Kommunerna vill också se en extra stor satsning från länsstyrelsens sida då området utgör en så kallad värdekärna där naturvårdsansträngningarna ska maximeras av alla inblandade parter.

”Vår ambition är att bjuda in miljöministern”

Vid FN:s möte om biologisk mångfald i den japanska staden Nagoya i oktober kom man överens om att alla länder ska skydda 17 procent av landarealen till 2020.

– Nu finns ett ambitiöst mål och ett kraftfullt åtgärds paket på plats för att hejda förstörelsen av biologisk mångfald. Åtgärds paketet förpliktigar till kraftfulla insatser. Resultatet är en seger för miljön, sa miljöminister Andreas Carlgren i en kommentar till utgången av FN-mötet.

I det aktuella skogsområdet finns möjligheten att i praktiken omsätta det man kom överens om i Nagoya, menar de tre dalakommunerna.

– Vår ambition är att bjuda hit miljöministern till nästa år och visa upp den mångfald som finns, säger de.

För vem och varför ska vildmarksriket skyddas? Människor, djur och natur är svaret på den frågan. För stressade nutidsmänniskor kommer tysta, orörda naturområden att vara ovärderliga i framtiden. Ett mycket stort antal arter som hör hemma i skogen är kraftigt hotade på grund av ett alltför intensivt skogsbruk.

KONTAKT: Åsa Rydell, kommunekolog, Leksands kommun, 0247-802 29, 070-558 02 29
Tomas Isaksson, kommunekolog, Vansbro kommun, 0281-752 07
Olle Bylander, kommunekolog, Mora kommun, 0250-55 21 60

Vad hände efter inventeringen – åren 2010–2013

När rapporten publicerades 2010 visade den tydligt att det fanns ett landskapsområde som fortfarande var ett levande skogslandskap med många skyddsvärda naturskogar. Kommunerna Leksand, Mora och Vansbro förstod att Vildmarksriket var något viktigt att bevara. De skrev en begäran till Länsstyrelsen Dalarna om att göra reservat av de sista skyddsvärda skogarna i detta landskapsområde. Rapporten skickades också till Skogsstyrelsen och Bergvik skog AB samt Stora Enso och Korsnäs som då förvaltade Bergviks skogar, och bad dessa att inte avverka de utpekade skyddsvärda skogarna⁷.

År 2011 gjorde Bergvik skog AB egna inventeringar i området med hjälp av Stora Enso, Korsnäs och Skogsstyrelsen som i uppdrag av just Bergvik inventerade vissa delar av Vildmarksriket. Bolagets inventeringar resulterade i fler funna nyckelbiotoper men det var långt ifrån de siffror som Vildmarksrikerapporten pekade ut. Samtidigt ramlade det in nya avverkningsanmälningar och flera utpekade skogar höggs trots kunskapen om de höga biologiska värdena.

Efter att kommunerna uppmärksammat Vildmarksriket och guidat Naturvårdsverket i området sökte Länsstyrelsen Dalarna till slut pengar från Naturvårdsverket för att göra egna inventeringar i Vildmarksriket.

Länsstyrelsens inventeringar år 2012 koncentrerades till vissa större sammanhängande skogsområden i Vildmarksriket, bland annat Grävsvinberget (där det sedermera avverkades). Myndighetens inventeringar verifierade de höga naturvärdena och stärkte samtidigt bilden av ett ännu fungerande naturskogslandskap.

Trots alla dessa goda intentioner, som både myndigheter och bolag sa sig ha gjort sitt yttersta för, landade siffran på cirka 10 procent, enligt Länsstyrelsen Dalarnas sammanställning 2013 (en siffra som inte stämmer idag se tabell 1). Det var långt ifrån 17 procent. Hur var det möjligt?

Efter dessa insatser skickade Stora Enso 2013 in ett samrådsärende. Det handlade om områden i Vildmarksriket som bolaget inte tyckte var skogar som behövde skyddas. Samrådet skulle enligt FSC reglerna handla om sociala värden, men kommunerna gjorde spontana fältbesök i några av de samrådsområden som de fått på bordet. Det visade sig vara fina naturskogar med höga biologiska värden. Mora kommun svarade att dessa områden inte var avverkningsbara. Stora Enso gjorde klart att de skulle fortsätta avverkningsplanerna ändå och att samrådet sågs som ett avslutat kapitel.

Det kan också nämnas att Bergvik Skog AB 2013–2014 var på vippen att förlora sitt FSC-certifikat på grund av avverkningar eller planerade avverkningar i skyddsvärda skogar, bland annat i Vildmarksriket. Det var första gången i Sverige som detta inträffade för ett skogsbolag. Nu blev miljöcertifikatet bara indraget en kortare tid i distrikt Siljan, sedan fick bolaget tillbaka sitt certifikat⁸. Kritiken mot detta blev omfattande och uppmärksammades i bland annat Expressen och SVT.

---

⁷ Idag finns inte Bergvik Skog AB längre då bolaget upphörde 2019. Stora delar övergick till Stora Enso. Stora Enso har på senare tid i sin tur sålt stora delar av sitt skogsinnehav i Vildmarksriket. Korsnäs marker ägs av Bergvik Öst AB och sköts av Billerud. AMF Tjänstepension köpte majoriteten (89,9 %) av Bergvik Skog Öst från BillerudKorsnäs (nuvarande Billerud) under 2019, medan Billerud behöll en minoritetsandel på 10,1 %.

⁸ <https://se.fsc.org/se-sv/newsfeed/bergvik-skog-far-forlangt-fsc-certifikat>

Olle Bylander
Tfn 0250-552160
Kommunekolog

Martin Persson
Stora Enso skog AB
Distrikt Siljan

Samråd sociala värden inom Vildmarksriket.

Beslut

Mora Orsa miljönämnd beslutar att anförda följande angående samråd om sociala värden i skogsområden inom vildmarksriket. Samtliga sex samrådsområden har pekats ut som skyddsvärda skogar i rapporten Vildmarksriket från 2010. Kommunen anser att samtliga områden som pekats ut som skyddsvärda i rapporten, ska bevaras. Områdena vid Fux-Anders knallarna och Grävsvinsberget är speciellt skyddsvärda för sin närhet till reservat och till sammanhängande naturskogsområden.

Bakgrund

Mora kommun har blivit tillfrågade av Stora Enso AB att delta i ett samråd om sociala värden i sex skogsområden inom vildmarksriket. som Stora Enso AB tänkt besöka för att avverkningsplanera. Områdena har kommunen redan 2010 pekats ut som skyddsvärda skogar i rapporten Vildmarksriket.

Kommunen har återigen låtit inventera samrådsområdena för att kunna ge ett bra svar i samrådet. Vid vår granskning har vi funnit att de områden som StoraEnso AB pekat ut som tänkta skogar för avverkningsplanering, är gammelskogar med höga biologiska värden. Här finns många sällsynta arter som är både signal- och rödlistade arter varav ett flertal också är hotade arter, se bilaga

Bilderna i dokumentet är från skogarna som granskats och på några arter som hittats. Några bilder visar hur skogslandskapet omkring områdena som granskats ser ut. Andra bilder visar hur de granskade områdena kommer att se ut om de avverkas.

Vildmarksriket är ett landskapsområde där både naturvård och sociala värden finns och ska bevaras. Bevarandet av dessa kvaliteter kan bara göras genom att alla gammelskogar med höga biologiska värden, skyddas från avverkning. De demokratiskt beslutade miljömålen i Sverige och de internationella åtagandena, kan vi komma att levas upp till, i detta landskapsområde.

Vildmarksriket kan också bli den oas av natur som kan erbjudas turister och andra besökare, som vi glesbygdskommuner behöver.

MORA ORSA MILJÖNÄMND

Olle Bylander
Kommunekolog

Bilaga: artlistor och foton

Figur 30. Mora kommun ville att skyddsvärda skogar inte skulle avverkas. Stora Enso ville inte det utan avverkade skyddsvärd skog.

Kommunalråden och kommunekologerna i de tre kommunerna kom nu fram till att de måste göra något om de ska kunna rädda detta Vildmarksrike. De skrev till Naturvårdsverket och landshövdingen 2013 där de föreslog utbytesmark från statliga Sveaskog för att rädda Vildmarksrikets naturskogar. Detta för att kunna bevara ett levande skogslandskap och på så sätt leva upp till de demokratiskt beslutade miljömålen samt de naturvårdsmål som klubbades i Nagoya år 2010.

Något svar kom varken från Naturvårdsverket eller landshövdingen.

Det fanns även flera andra argument för skydd av mer skog under 2010-talet. Exempelvis infördes redan 1993 de jämställda målen i skogsvårdslagen - produktionsmålet och miljömålet (se faktaruta nedan). Dessa ska väga lika tungt.

Det måste här påpekas att det långt före 2010 fanns ett starkt juridiskt stöd för skydd av arter och miljöer, inte bara i skogsvårdslagen. Miljöbalken som är fundamental i detta sammanhang kom 1999. Art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet började gälla i Sverige redan 1995. EU-direktiv står dessutom över svensk lag, både vad gäller skogsvårdslagen och miljöbalken.

1. Produktionsmålet:

- Skogen ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt.
- Målet är en uthålligt god avkastning, vilket ger skogsägaren frihet och ansvar att själv bestämma över användningen av det producerade virket.

2. Miljömålet:

- Bevara och utveckla skogens biologiska mångfald, genetiska variation, kulturmiljövärden och sociala värden.
- Säkerställa att växt- och djurarter som hör hemma i skogen har förutsättningar att fortleva.
- Skydda hotade arter och naturtyper.

Sammanfattningsvis bygger skogsvårdslagen på en grundprincip att produktion och miljö ska jämföras, vilket kräver att skogsbruket hittar en balans för att uppnå både ekonomisk nytta och långsiktig hållbarhet.

Idag har kraven på skydd av miljöer och arter skärpts betydligt. EU:s strategi för biologisk mångfald 2030 har som mål att skydda minst 30 procent av EU:s landyta juridiskt senast 2030, vara minst 10 procent ska ha ett strikt skydd (strikt skydd i Europa betyder ofta hårdare skydd än Sveriges formella skydd av reservat. I Sverige finns knappt något strikt skydd av skogen i våra naturreservat. Där pågår jakt, fiske och delvis till och med skogsbruk. Några av våra nationalparker har jaktförbud och fiskeförbud).

Naturrestaureringslagen är en förordning som innehåller juridiskt bindande mål med minst 20 procent restaureringsåtgärder senast 2030. För specifika livsmiljöer (habitat) som är i "dåligt skick" ska medlemsländerna återställa 30 procent av dessa senast 2030.

En summering av lagstiftningen som ska vara styrande för skogsbruket finns på nästa sida. Texten är hämtad ur rapporten Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker 2025, som var förlagd till Bjurholm i Västerbottens län. Rapporten är utgiven av Skydda Skogen och Naturskyddsforeningen⁹.

⁹ <https://skyddaskogen.se/wp-content/uploads/2026/02/forskningsresan-2025-bjurholm-1.pdf>

Lagstiftning och åtaganden i sammandrag

Nuvarande skogsvårdslagstiftning tillkom 1993 och genomgick revidering senast 2022. Kortfattat innebar dess tillkomst större frihet för markägaren på bekostnad av statlig kontroll. Signifikativt för lagen, förutom att den inte berör klimatanpassning, är också dess teoretiskt sett likställda miljö- och produktionsmål. I formuleringen om miljömålet lyder att skogens biologiska mångfald skall säkras samt att dess invånare i form av växt- och djurarter "ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd". Angående produktionsmålet betonas att brukandet av skogsmarken skall vara ansvarsfullt och långsiktigt uthålligt.

Sverige har undertecknat och ratificerat FN:s konvention om biologisk mångfald. Konventionen är en grundpelare i det svenska miljöarbetet och har införlivats bland annat genom de nationella miljökvalitetsmålen. Dessa mål slår fast att den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt – för både nuvarande och framtida generationer – samt att arternas livsmiljöer, ekosystem och deras funktioner ska värnas.

Ramarna för miljöarbetet anges i miljöbalken, de nationella miljökvalitetsmålen och regeringens skrivelse En samlad naturvårdspolitik. I miljöbalken 1 kap. 1 § framgår bland annat att balken ska tillämpas så att värdefulla naturmiljöer skyddas och vårdas, och att den biologiska mångfalden bevaras.

Artskyddsförordningen innehåller fridlysningsbestämmelser i §§ 4, 4a samt 6–9. Dessa har meddelats med stöd av 8 kap. miljöbalken och preciserar de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap., såsom bevisbörda, kunskapskrav, försiktighetsprincip och lokaliseringsprincip. Genom artskyddsförordningen har EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv införlivats i svensk rätt. Eftersom EU-lagstiftning har företräde framför nationell lagstiftning är dessa direktiv och förordningar styrande för hur miljölagstiftningen tillämpas i Sverige.

Exempel på centrala EU-rättsakter är:

- › Art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) – kräver att medlemsstaterna säkerställer gynnsam bevarandestatus för livsmiljöer och arter av gemenskapsintresse. Detta sker bland annat genom att utse Natura 2000- områden och skapa en sammanhängande grön infrastruktur. I bilaga IV till direktivet finns arter med strikt skydd såsom vissa fladdermöss, utter, järv och fjällräv m.fl.
- › Fågeldirektivet (2009/147/EG) – innebär att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att bevara populationerna av alla naturligt förekommande fågelarter inom EU på en nivå som motsvarar ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov. Begreppen gynnsam bevarandestatus och kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) är centrala för tillämpningen.
- › Vattendirektivet (2000/60/EG) – syftar till att stoppa försämringen av vattenförekomster och uppnå god status för Europas floder, sjöar och grundvatten. I Sverige genomförs direktivet bland annat genom 5 kap. miljöbalken, Vattenförvaltningsförordningen (2004:660) samt föreskrifter från SGU respektive Havs- och vattenmyndigheten.
- › Naturrestaureringsförordningen (EU 2024/1991) – antogs den 24 juni 2024 och anger att 20 procent av EU:s land- och havsområden ska restaureras till 2030, samt att samtliga ekosystem i behov av restaurering ska vara återställda senast 2050. En kompletterande genomförandeförordning (EU 2025/912) har antagits, som kräver att medlemsstaterna tar fram nationella restaureringsplaner senast 2026.

Figur 31. Fjällberget i Leksand. Foto: Bengt Oldhammer

Sommaren 2013 utsåg Världsnaturfonden Vildmarksriket till en av Sveriges pärlor¹⁰ efter en omröstning på WWF:s hemsida. I uttalandet till utmärkelsen från WWF betonades att de sista gammelskogarna måste skyddas och att landskapsperspektivet är en viktig del i arbetet att uppnå beslutade miljömål och internationella åtaganden.

Vi denna tid fanns det alltså starkt vetenskapligt, politiskt och juridiskt stöd för skydd av skogarna i Vildmarksriket. Alla insåg och förstod detta, men skogsbruket ville inte acceptera några förändringar och fortsatte med sitt förödande kalhyggesbruk¹¹. Varför dög inte de utpekade skogarna som levererats på ett silverfat till både myndigheter och skogsbolag?

Rapporten om Vildmarksriket gav ett seriöst förslag på hur arbetet med att bevara ett levande skogslandskap kan göras. Tanken var att rapporten skulle vara en hjälp till hur man ska leva upp till de miljömål som beslutats om i riksdagen. Rapporten gav också en fingervisning om hur ett skogslandskap bör se ut när de internationella åtaganden som FN beslutat om kring biologisk mångfald och mängden skyddad natur.

De tre kommunerna försökte trots motgångarna hitta alternativa lösningar, vilket nedanstående skrivelse tydligt visar. Det skickades undertecknat av kommunernas fyra kommunalråd. Men förgäves. Det gav inget resultat. Inte heller ett skarpt formulerat brev från Naturskyddsföreningen i Dalarna brydde sig de ansvariga om – se längre ner sid 20.

¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=Bb-hdAGSh9g>

¹¹ <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2026/rapport-2026-07-biologisk-mangfald-i-skogen.pdf> - se sid 15.

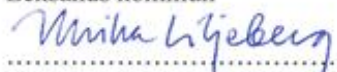
Den geografiska belägenheten gör att det är lättillgängligt för många ortsbor och turister från när och fjärran. Området ligger intill ett av Sveriges mest besökta turistområden – Siljansområdet i Dalarna.

Ett bra samarbete är redan igång mellan tre kommuner, länsstyrelsen, skogsstyrelsen och största markägaren i området. Vi ser områdets potential på landskapsnivå och en möjlighet för Sverige att i praktiken omsätta den överenskommelse som gjordes i Nagoya 2010. Här kan man med en kombination av nyckelbiotoper, naturreservat, olika typer av hänsynsområden och alternativa skogsbruksmetoder praktisera landskapsekologisk planering och tänk.

Vi tre kommuner föreslår gemensamt att staten ska använda sin markreserv i Sveaskog för att möjliggöra en riktigt bra lösning för Vildmarksriket.

Dalarna den 17 maj 2013

Leksands kommun

Ulrika Liljeberg, kommunalråd

Mora kommun

Anna Hed, kommunalråd,

Bengt-Åke Rehn, kommunalråd

Vansbro kommun

Per-Anders Westhed, kommunalråd

Kopia:

Miljödepartementet
Landsbygdsdepartementet
Länsstyrelsen Dalarna

summet.

Figur 32. Brev från 2013 som tydligt visar att de tre kommunernas kommunalråd stod upp för de skyddsvärda naturskogarna i Vildmarksriket.

Rädda Vildmarksriket!

Till landshövding Maria Norrfalk och aktieägarna i Bergvik Skog AB, bl.a.
Länsförsäkringar.

"I Vildmarksriket finns en fantastisk möjlighet att ta ett större grepp och i enlighet med Nagoya skydda ca 17 procent av skog med höga naturvärden... unikt för våra breddgrader."

Det skriver kommunalråden i Leksand, Mora och Vansbro, som vill att den utpekade skyddsvärda naturskogen i området skyddas i ett brev till Naturvårdsverket och regeringen och föreslår bl a markbyte med Sveaskog. (bilaga 1)

Just nu är Stora Enso på väg in i dokumenterat skyddsvärda naturskogar där mer än halvdussinet översiktliga inventeringsrapporter (som alla finns på Länsstyrelsen) visar att skogarna hyser ett stort antal rödlistade arter eller signalarter. Vid Grävsvinsberget som ska avverkningsplaneras finns mer än 25 rödlistade arter eller signalarter, reservatsklass och nyckelbiotopklass med andra ord.

I exempelvis Mora kommun har miljönämnden nyligen i ett samråd sagt nej till avverkning i flera områden i Vildmarksriket på grund av turism och andra sociala värden, förutom de höga naturvärdena. (bilaga 2). Kommunen har även framfört klagomål till skogsrevisionen FSC. (bilaga 3)

Alla är överens om att det finns mycket höga naturvärden och att skyddsvärdet är mycket stort. Stora Enso och Bergvik har ändå planer på att avverka skyddsvärda skogar, som man enligt FSC inte bör avverka. Länsstyrelsen har gjort en del insatser liksom Bergvik, som genom Stora Enso och Skogsstyrelsen har inventerat delar av området. Men det räcker inte. Alla skyddsvärda skogar i Vildmarksriket måste bevaras om nationella miljömål och internationella avtal ska tas på allvar och bli genomförda.

På det seminarium som Länsstyrelsen planerar att ha i höst vore det bra om *alla* perspektiv om Vildmarksriket kan belysas. Det måste komma fram hur illa det kan gå om inte de skyddsvärda naturskogarna i Vildmarksriket bevaras. Hittills i diskussionen har aktieägarna i Bergvik Skog AB inte sagt någonting, förutom Stora Enso som sagt att de ska avverkningsplanera i Vildmarksriket. Läget är mer än desperat. Därför vädjar vi till Maria Norrfalk och Länsförsäkringar att agera och se till att området får ett bra skydd. Att hugga ner dessa skogar och sälja dem som miljöcertifierat virke kommande från skonsamt FSC-skogsbruk är naturligtvis falsk marknadsföring i den högre skolan. Andra markägare inrättar Eko-parker i skogar av denna kaliber, t ex Sveaskog och SCA.

Som landshövding ska Maria Norrfalk slå vakt om Dalarnas natur och den biologiska mångfalden i enlighet med flera av riksdagens beslut, bland annat miljömålen. Slutfrågan blir därför mycket enkel: Vad tänker länsstyrelsen med landshövdingen i spetsen göra för att stoppa skövlingen av Vildmarksrikets sista skyddsvärda naturskogar så ett ekologiskt fungerande landskap med stora sociala värden kan bibehållas?

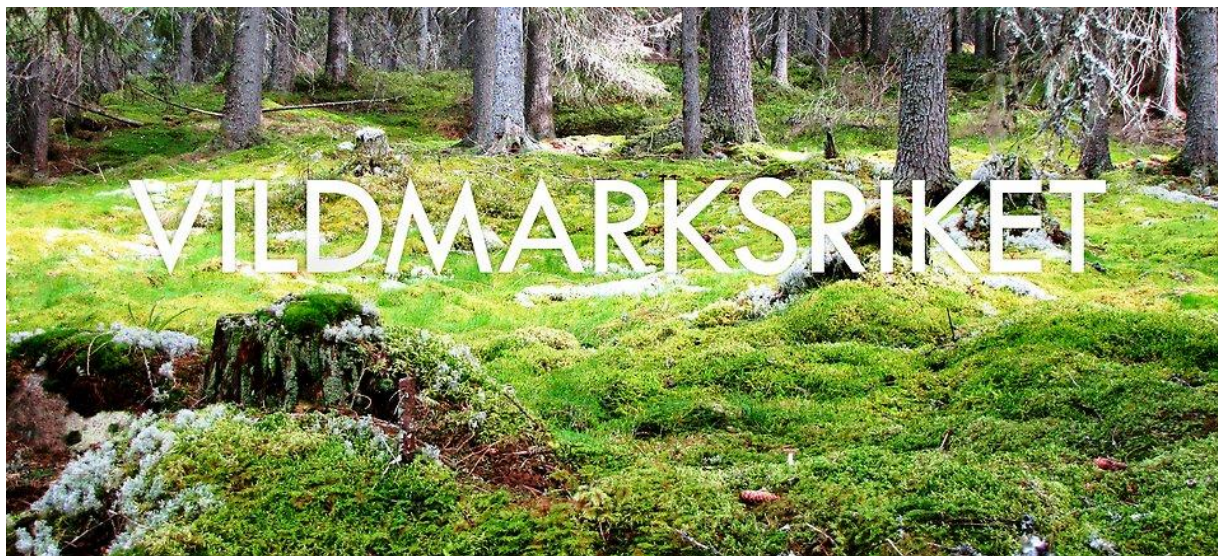
Naturskyddsföreningen Dalarna
Ulla Magnusson Länsordf.

Figur 33. Brev till landshövdingen och aktieägarna i Bergvik Skog AB om att inte avverka skyddsvärda skogar i Vildmarksriket. Ingen brydde sig om denna skrivelse.

Satsning på naturturism – åren 2023–2025

Under 2023–2025 har det genomförts ett projekt för att utveckla naturturismen i Vildmarksriket. Som grund för detta arbete fanns dels inventeringsrapporten om skyddsvärda naturskogar från 2010, dels Anders Ståhls rapport från 2013 med namnet ”Ekoturism i Vildmarksriket, Leksand, Mora och Vansbro, en förstudie”.

Allt det arbete som handlar om turism och dess framtida möjligheter behandlar vi inte i denna rapport utan hänvisar till källförteckningen med länkar samt nedanstående summering om Projekt Vildmarksriket som publicerades 18 september 2023 med en uppdatering 22 oktober 2025, och som här citeras i sin helhet:

**MORA
KOMMUN**

**LEKSANDS
KOMMUN**

**Vansbro
kommun**

”Vildmarksriket är ett stort skogsområde beläget i en triangel mellan Mora, Vansbro och Leksands kommun. Området uppmärksammades redan på 1960-talet av bland andra naturfotografen Jan Lindblad för sina höga naturvärden. Mora, Leksand och Vansbro kommun genomförde redan år 2010 en inventering av Vildmarksrikets naturvärden, en inventering som bland annat visade att området skulle lämpa sig väl för naturturism.

Med utgång i denna naturvärdesinventering och på initiativ av lokala entreprenörer tog Mora kommun under 2022 rollen som projektägare för ett utvecklingsprojekt, Projekt Vildmarksriket, i syfte att utvärdera och utveckla förutsättningarna för att varsamt och långsiktigt hållbart tillgängliggöra och utveckla naturturismen i Vildmarksriket och lämnade in en projektansökan till LEADER/Jordbruksverket.

Projekt Vildmarksriket fick ett positivt besked om finansiering från LEADER/Jordbruksverket och pågår under perioden 2023/2024 som ett samverkansprojekt mellan Mora kommun, Vansbro kommun och Leksands kommun samt SLU, föreningar, markägare och företag i de olika kommunerna.

I projekt Vildmarksriket kommer alla de olika intressentgrupper som blir berörda av projektet involveras och det kommer vara fokus på att fånga upp olika behov, farhågor

och önskemål samt skapa samsyn och bli överens om hur en utveckling av naturturism i området skulle kunna förverkligas.

Markägare, entreprenörer, föreningar och lokalboende blir alla involverade och tillsammans skapar vi en samsyn och en gemensam vision samt tydlig målbild för projekt Vildmarksriket där allas intressen tillvaratas.

Under perioden 2023-09-01 - 2024-09-15 kommer vi genomföra flera aktiviteter, däribland

- gemensamma möten för de olika intressegrupperna i form av "Vildmarksfika" där projektets olika utvecklingssteg kommer presenteras och diskuteras för de berörda intressegrupperna.
- kartläggning av förutsättningarna för naturturism i Vildmarksriket.
- skapandet av en struktur, organisation och redskap för samverkan kring varsam förvaltning och utveckling av Vildmarksriket.

Målet är att det vid projektets slut, i oktober 2024, ska finnas en plan för utveckling av Vildmarksriket som är förankrad hos de olika intressenterna. En utveckling av naturturism kommer att kunna ge nya arbetstillfällen och inkomster till markägare och entreprenörer, något som på sikt innebär inkomster till kommunerna."

Figur 34. Fjällberget, en skyddsvärd gammelskog i Vildmarksriket. Foto: Bengt Oldhammer

Del 2

Uppföljning av inventeringen 2010

Vildmarksriket har på senare år blivit riksintresse för friluftsliv. Det är inget som hittills "begränsat" skogsbruket eller bidragit till några direkta anpassningar, men vikten av anpassat skogsbruk finns ändå med i värdebeskrivningen. Riksintresset var ett förslag från de tre kommunerna Mora, Vansbro och Leksand. Vansbro kommun har utsett delar av området i sin nuvarande översiktsplan som "orört område" dvs inga större exploateringar finns i området. Kommunen har dessutom angett området som område med "vindkraftsförbud". Vildmarksriket är ett område med lite bebyggelse och låg bullernivå, dvs det är tyst i stora delar av området genom frånvaron av infrastruktur.

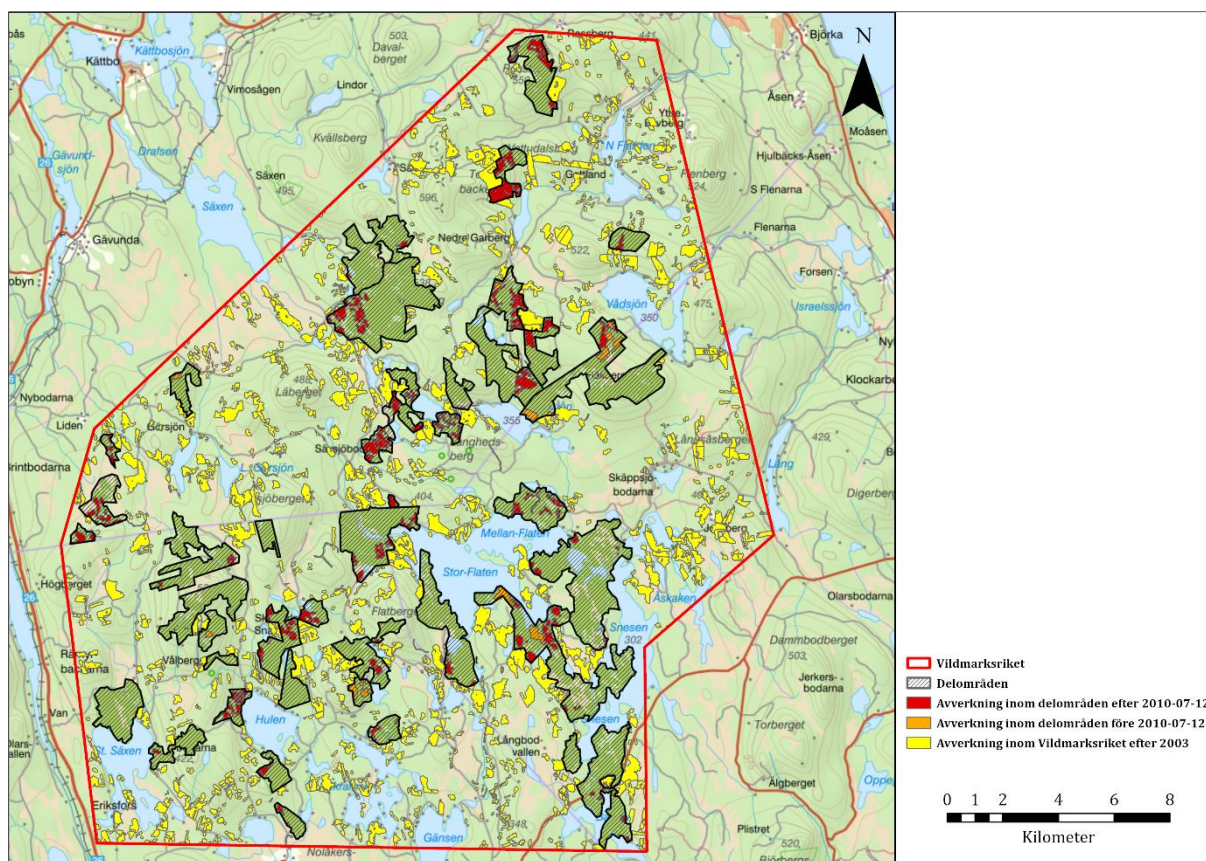
Kartanalys

En kartanalys under vintern 2026 av Jon Andersson, Umeå, visar att 11 procent av den utpekade skyddsvärda skogen (avgränsad areal) i Vildmarksriket 2010 har avverkats sedan augusti 2010. Denna andel kan jämföras med den totala andelen avverkad skog inom Vildmarksriket, ca 16,7 procent. Analysen visar också att andelen avverkad skog inom de utpekade områdena kunde ha hållits nere på endast ca 2,3 procent om åtgärder vidtagits för att upprätthålla skyddet inom dessa gammelskogsrika avgränsningar. Se tabell 1 nedan för en statistisk överblick av landskapet, skogarna och avverkningen inom Vildmarksriket. Se även figur 35 för avverkningarnas geografiska placering inom Vildmarksriket.

Tabell 1. Statistisk överblick av landskapet, skogarna och avverkningen inom Vildmarksriket.

Delmängd	Areal (hektar)
Yttre gräns	
Vildmarksrikets yttre gräns (total)	53 573,00
Vildmarksrikets yttre gräns (skogsmark)	41 663,71
Avgränsad areal	
Avgränsad areal (total)	8 556,36
Avgränsad areal (skogsmark)	7 289,94
Avverkad areal*	
Total avverkad areal inom Vildmarksrikets yttre gräns	6 945,04
Total avverkad areal inom Avgränsad areal	1 000,32
Total avverkad areal inom Avgränsad areal före 2010-07-12	165,87
Total avverkad areal inom Avgränsad areal efter 2010-07-12	834,46
Delmängd	Andel (%)
Andel skogsmark	
Andel skogsmark inom Vildmarksrikets yttre gräns	77,8
Andel skogsmark avgränsad areal	85,2
Avverkning*	
Andel avverkad skogsmark inom Vildmarksrikets yttre gräns	16,7
Andel avverkad skogsmark inom avgränsad areal	13,7
Andel avverkad skogsmark inom avgränsad areal före 2010-07-12	2,3
Andel avverkad skogsmark inom avgränsad areal efter 2010-07-12	11,4

* inom skiktet skogsmark

Figur 35. Skogsavverkningarnas geografiska placering inom Vildmarksriket. Karta: Jon Andersson

2013 fanns enligt en sammanställning som Länsstyrelsen Dalarna gjorde 5006 hektar produktiv skog frivilligt avsatt eller formellt skyddad i Vildmarksriket. I den siffran ingick befintliga och pågående reservat 1935 hektar (Stämmer inte idag, se nedan), biotopskydd och naturvårdsavtal 244 hektar, avsättningar av Bergvik Skog AB 2827 hektar. Totalt cirka 10 procent av den produktiva skogen. I siffran ingår Fux-Andersknallarna på 211 hektar och Snöttuberget på 39 hektar. Båda avsatta 1996 och båda Natura 2000-områden.

2026 redovisar Lennart Bratt på Länsstyrelsen Dalarna att 499 hektar är skyddad i sju reservat mellan 2014–2024. Pågående reservatsbildning pågår med **Korpusberget** 138 hektar (Mora) under de tre närmaste åren. **Djupsjöberg** (Mora) är tänkt att skyddas men har lagts på is på grund av bristande anslag från staten. Några uppgifter om internt skyddade områden bland olika markägare har Länsstyrelsen Dalarna inga närmare uppgifter om. Om Fux-Andersknallarna och Snöttuberget inräknas blir summan totalt 887 hektar.

Säxberg 65,5 hektar bildat 2018 (Mora) Natura 2000-område

Långhedsberg 62 hektar bildat 2018 (Mora) Natura 2000-område

Fjällberget 39,8 hektar bildat 2014, kommunalt reservat (Leksand)

Lilla Gnupen 176,4 hektar bildat 2024 (Vansbro)

Holkberget 53 hektar bildat 2018 (Vansbro)

Tönderberget 67,4 hektar bildat 2019 (Vansbro)

Norr Skålö 35,5 hektar bildat 2021 (Vansbro)

Noterbart är att Leksands kommun med en stor areal skyddsvärd skog i Vildmarksriket endast har 39,8 hektar produktiv skog skyddad som reservat, och detta i form av ett kommunalt reservat.

Skogsstyrelsens biotopskydd omfattar en areal av cirka 205 hektar och fördelar sig enligt följande i de tre kommunerna:

Mora – 4 stycken omfattande cirka 23 hektar

Leksand – 9 stycken omfattande cirka 71 hektar

Vansbro – 8 stycken omfattande cirka 111 hektar

Totalt är därmed 877 hektar skyddad i naturreservat om Korpusberget medräknas. Detta utgör 1,7 procent av Vildmarksriket. Skogsstyrelsens biotopskydd utgör 205 hektar vilket blir ytterligare 0,4 procent. Totalt är alltså cirka 2 procent formellt skyddat i Vildmarksriket (figur 36–37). Siffran över skyddad skog i reservat eller planerade reservat från 2013 stämmer inte med dagens siffror, inte ens om man räknar med Säxberg som ligger strax utanför Vildmarksriket (så som det avgränsades i inventeringsrapporten 2010, vilket skiljer sig något från en avgränsning som Länsstyrelsen Dalarna gjorde för turistprojektet, se källförteckningen), och egentligen inte ska medräknas i statistiken.

Om man räknar arealen reservat och biotopskydd som tillkom åren 2010–2026 blir siffran 632 hektar produktiv skogsmark. Det motsvarar 1,2 procent räknat på arealen 50 000 hektar. Räknas det på Jon Anderssons mer detaljerade statistik blir det 1,5 procent. Mer än så har Länsstyrelsen Dalarna och Skogsstyrelsen hittills inte lyckats skydda trots att det fanns 17 procent skyddsvärd skog.

Under samma tid har 1000 hektar avverkat av den skyddsvärda skogen. Det har alltså avverkat mer skyddsvärd skog än vad som skyddats formellt i reservat och biotopskydd.

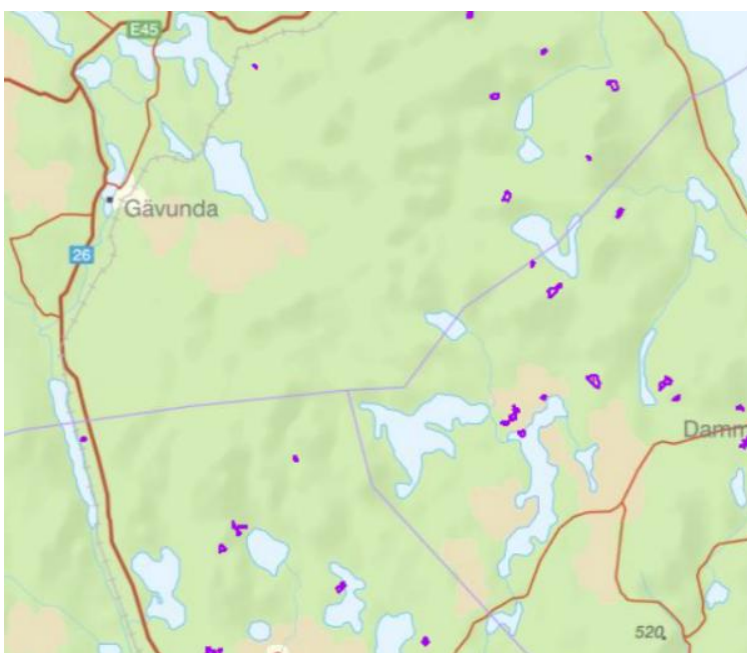
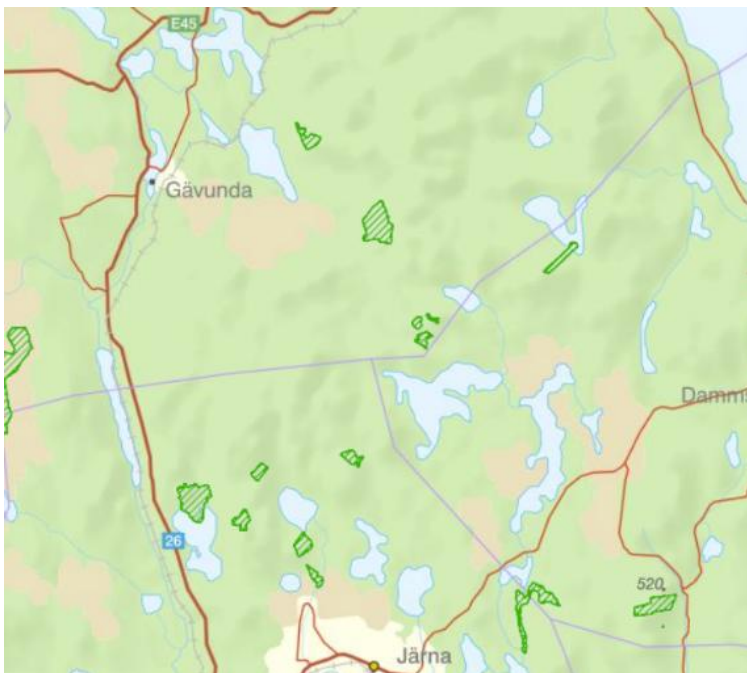
Till detta kommer frivilligt "avsatt" skog där osäkerheten i dagsläget är stor. Om man räknar på siffran 2827 hektar från 2013 blir det 5,6 procent. Totalt skulle 7–8 procent var formellt skyddat eller frivilligt "avsatt" i Vildmarksriket utifrån den statistiken. Möjligen 9 procent om man räknar utifrån Anderssons siffror. Det är inte 10–11 procent som tidigare nämnts.

Om den frivilligt "avsatta" skogen verkligen kommer att sparas långsiktigt vet vi ingenting om. Det finns inga juridiska garantier att de kommer att skyddas. Stora Enso har sålt stora delar av sitt skogsinnehav i Vildmarksriket och vad de nya markägarna har för framtidsplaner och ambitioner när det gäller naturskydd vet vi inte heller någonting om.

Orsaken till att många planerade reservat 2013 utgått beror inte minst på bristen på anslag från staten. Exempelvis var det länge Länsstyrelsen Dalarnas ambition att skydda ett större område vid Fungnäsheden med omgivande mark i Mora kommun genom reservatsbildning. Under de senaste åren har länsstyrelsen dock tyvärr varit tvungna att sälla bort planerade reservat på bolagsmark i Dalarna, även i Vildmarksriket.

Fungnäsheden kom dessvärre inte med i det ESAB-paket (Ersättningsmark i Sverige AB, en statlig satsning där 100 000 hektar produktiv skogsmark överförts från Sveaskog till staten för att skydda värdefull skog, främst genom naturreservat) med bytesmarker som gjordes runt 2014. Inte heller i den påföljande restuppgörelsen blev objektet uttaget. Medel för ersättning av områden av Fungnäshedens storlek har varit en bristvara och inga nya bytespaket som skulle kunna användas i ersättningsaffärer med bolag har instiftats.

Bergvik Skog Öst/Billerud har deklarerat för Länsstyrelsen Dalarna att de har för avsikt att arbeta med Fungnäsheden som ett s.k. fokusområde, en sorts landskapsplanområde som påminner om Sveaskogs ekoparker. Viss fragmentering är en ofrånkomlig risk i detta, men länsstyrelsen har inte längre med reservatspropå över detta stora område utan möjlighet till ersättning under överskådlig tid.

Figur 36–37. Naturreservat överst och biotopskydd nederst i Vildmarksriket med omland.

Diskussion

Skogsbruket 1950, 2010, 2026 och 2050

I detta avsnitt belyser vi mycket kortfattat utvecklingen från det att kalhyggesepoken startade på allvar 1950 till år 2050 då alla oskyddade kontinuitetsskogar är borta med dagens kalhyggesbruk. Vi är slutfasen på en gigantisk förändring av det svenska skogslandskapet. Med detta perspektiv blir det lättare att förstå varför Vildmarksrikets skogar måste skyddas och bevaras bättre än idag - innan det är försent.

Förutsättningarna för turism i Vildmarksriket håller på att förödas, dels genom att skyddsvärd skog fortsätter att avverkas, dels på grund av att kalhyggesbruket fortsätter att dominera. Det är helt nödvändigt att kommunerna gör ett omtag och analyserar vad som måste göras innan ännu mer är förstört. Samråd bör ske med de nya markägarna i området.

I området borde även restaurering av degraderad skog utföras med skötselåtgärder såsom naturvårdsbränning för att stärka upp de återstående naturskogarna, något som ligger i linje med EU:s restaureringsförordning.

Kontinuitetsskogarna

Naturvårdsverket karterade under åren 2015–2017 kontinuitetsskogarna (skogar med naturvärden) i boreal skog i Sverige. Preciseringskartmaterial gjordes i Dalarna 2022. Ett uppdaterat sammanfattande underlag redovisades 2024.

Arealen kontinuitetsskog är av stor betydelse för det framtida naturskyddsarbetet i Sverige. Detta material fanns inte tillgängligt vid inventeringen 2010, men den senaste uppdaterade versionen av kontinuitetsskogarna från Naturvårdsverket är en mycket god vägledning över skyddsvärda skogar.

Kontinuitetsskog – K-skog – är enligt Naturvårdsverket fundamentala att skydda. Så här skriver de om detta på sin hemsida:

K-skogarna omfattar olika skogstyper men de dominerande arealerna finns i fjällnära skog, boreal barrskog och skogs-myrrmosaiker...Hanteringen av kvarvarande kontinuitetsskogar är en avgörande faktor i EU:s skogs- och biodiversitetstrategi samt inom miljömålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

Skogsstyrelsens definition av K-skog är:

Kontinuitetsskog är skog som har naturvärden vars förekomst förklaras av att det under lång tid funnits lämpliga skogsmiljöer och substrat i just denna skog.

För mer ingående information om den stora betydelsen av K-skogar hänvisas till Skogsstyrelsens rapport Biologisk mångfald i skogen från mars 2026¹² samt nya rödlistan från mars 2026, som tar upp 2373 rödlistade arter. Den största negativa påverkan på arterna i skogsmark utgörs av brist på kontinuitetsskog, alltså sådan skog

---

¹² <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2026/rapport-2026-07-biologisk-mangfald-i-skogen.pdf>

som avverkas i Vildmarksriket¹³. 1200 arter påverkas negativt av brist på kontinuitetsskog.

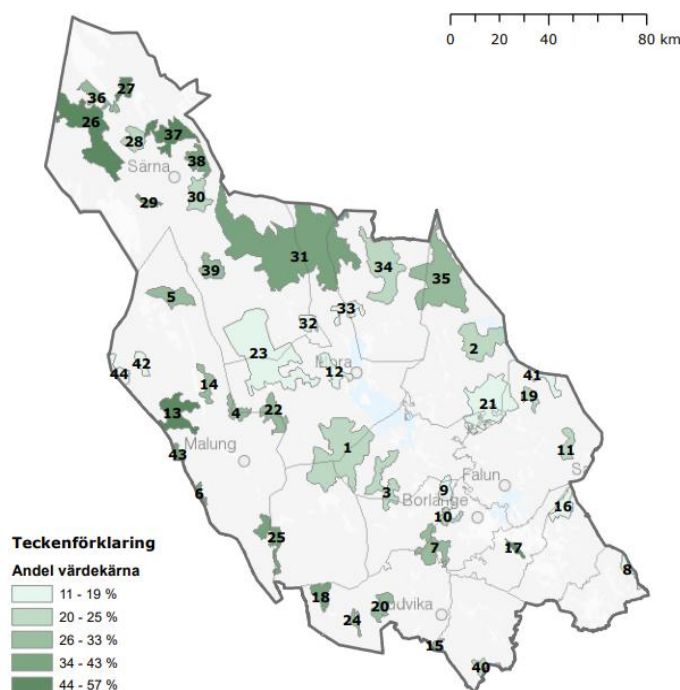
I den nya rödlistan från Artdatabanken 2026 skriver författarna (citat sid 80):

Även om olika former av åtgärder kan reducera skogsbrukets negativa effekter så minskar på inget sätt behovet av att skydda kvarvarande kontinuitetsskogar med höga naturvärden (Gustafsson m.fl. 2020, Savilaakso m.fl. 2021). Särskilt gäller detta för ett hundratal av de hotade arterna där populationerna redan idag ligger på kritiskt låga nivåer. Förhoppningsvis leder den diskussion som förs kring hyggesfria metoder till fler alternativ till trakthyggesbruk där man kan ta mer anpassad hänsyn till arter med mer komplexa eller specialiserade behov. Däremot kan hyggesfria metoder aldrig bli ett alternativ till områdesskydd (Joelsson m.fl. 2017).

Inte nog med att Naturvårdsverket kartlagt skyddsvärda K-skogar på kartor. Det finns också en tydlig strategi för vad som ska skyddas. När många skyddsvärda områden (värdekärnor) är samlade till vissa platser (värdetrakter) innebär det inte att man kan kalhugga markerna med motiveringen att så mycket redan är skyddat. Tyvärr är det en vanlig argumentation av bolag och besparingsskogar. De vill fortsätta kalhugga sin skog som man alltid gjort, trots att alla vet att mer skog måste skyddas.

Det finns här anledning att lyfta vad Länsstyrelsen Dalarna skriver på sin hemsida om att skydda mer skog i de få områden, värdetrakter, där det ännu finns (relativt) mycket skyddsvärd skog kvar. I dessa värdetrakter (figur 38) måste alla värdekärnor skyddas.

Värdetrakter är alltså större områden i landskapet med högre ekologiska värden än omgivande landskap. En värdetrakt har högre täthet av värdekärnor för djur- och växtliv, inklusive biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer. Det betyder dock inte att allt i en värdetrakt håller höga värden.

Figur 38. Värdetrakter i Dalarna enligt Länsstyrelsen Dalarna 2019. Det finns ingen lika stor värdetrakt i Dalarna med så hög andel skyddsvärd skog i södra, mellersta och västra Dalarna som nr 1 på kartan. Den heter Flaten och inbegriper Vildmarksriket som utgör större delen av värdetrakten.

¹³ <https://pub.epsilon.slu.se/39759/3/slu-artdatabanken-rodlistan-2025.pdf>

Arealen kontinuitetsskog i Vildmarksriket som inte är formellt skyddad bör kartläggas genom naturvärdesinventeringar och analyseras i förhållande till hur mycket som är frivilligt skyddat bland de nya markägare som finns i området.

Tillsammans med ökat skydd och restaurering är det möjligt att i Vildmarksriket komma upp i betydligt högre skyddad areal än idag. Detta är också nödvändigt för att slå vakt om den biologiska mångfalden. Exempelvis finns unga lövområden som skulle kunna utvecklas till äldre lövskog. Det gäller även mark intill Vildmarksriket, exempelvis upp mot Säxberg.

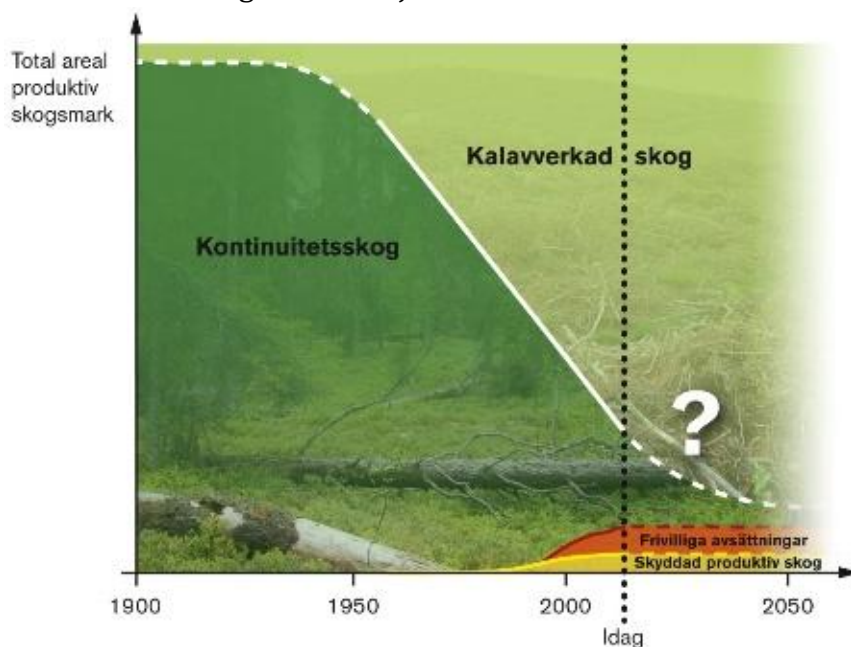
Framtiden

Det var egentligen ingen nyhet 2010 att det krävdes mer skyddad skog för att värna den biologiska mångfalden. Rapporter från SLU, WWF, Naturskyddsföreningen¹⁴ och flera andra vid denna tidpunkt visade på rent vetenskaplig grund att skogslandskapet och dess biologiska mångfald höll på att förödhas.

Exempelvis gav Artdatabanken SLU 2011 ut en rapport¹⁵ om "Tillståndet i skogen" där de bland annat skriver att tillståndet i skogen från ett redan allvarligt läge kommer att försämrans allt mer:

Anledningen till att tre av fyra rödlistade skogsarter minskar är omvandlingen av kontinuitetsskogar till produktionsskogar. Utformningen av skogsbruket, och särskilt trakthyggesbruket, bedöms därför vara den faktor som har starkast negativ inverkan på skogens arter.

En kraftigt utökad areal av skog som skyddas långsiktig, i kombination med bra miljöhänsyn i produktionsskogar, behövs för att förlusten av biologisk mångfald ska hejdas.

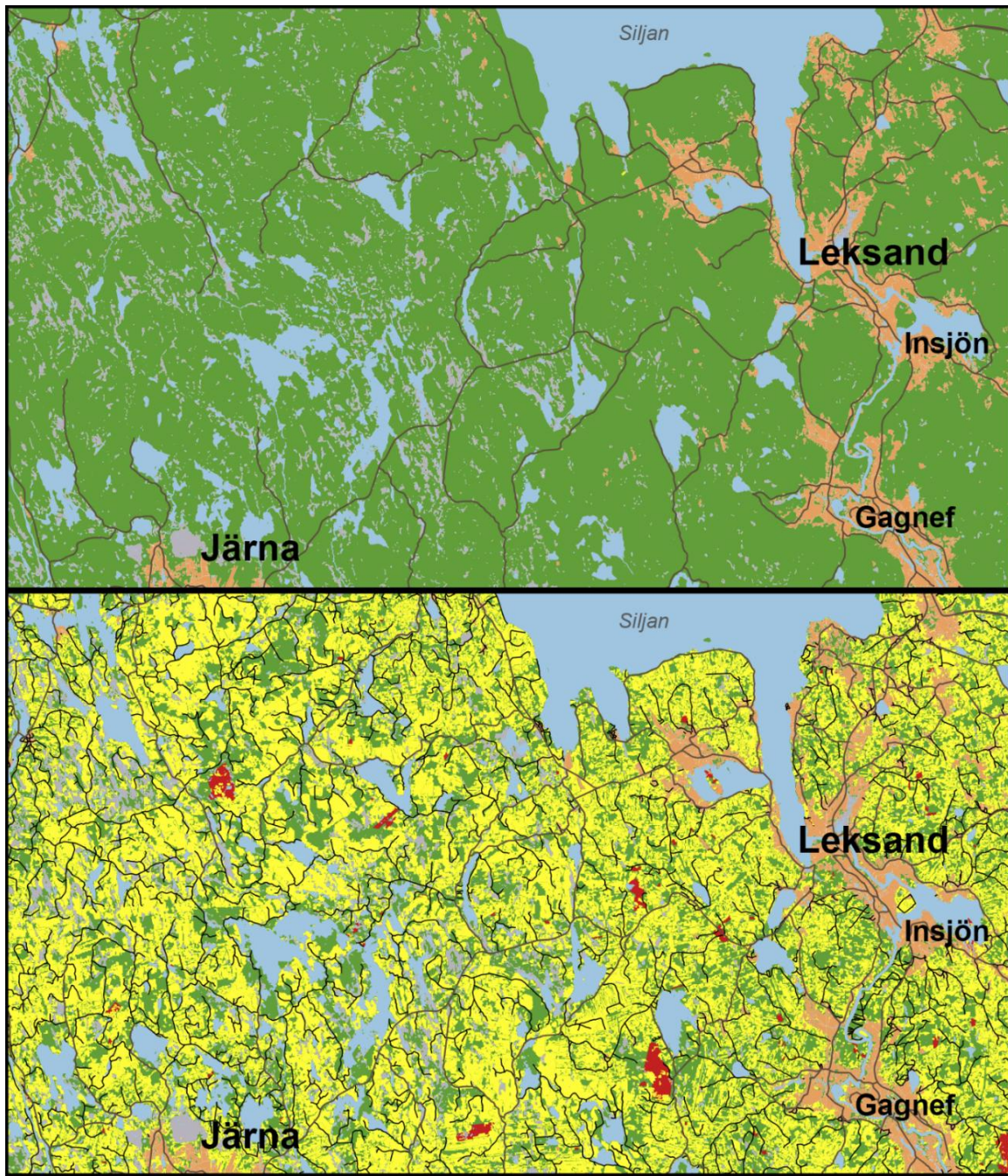

Figur 39. De sista skyddsvärda K-skogarna kalavverkas i dessa dagar trots att vetenskapen är mycket tydlig med att dessa måste sparas för att värna den biologiska mångfalden. Det största hotet är kalavverkningar. Diagrammet gjordes 2011 av SLU Artdatabanken¹⁶.

¹⁴ https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2021/06/10114625/ny_var_for_skogen.pdf
https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2021/05/11102244/2013_rapport_skog_trovardighet_pa_spel.pdf
<https://www.pro-regenwald.de/docs/cutting-the-edge.pdf>

¹⁵ <https://www.slu.se/artdatabanken/publikationer/artdatabanken-rapporterar/tillstandet-i-skogen/>

¹⁶ https://www.slu.se/contentassets/6c3d9af1f060410cb7573255afc80c19/rapport_tillstandet_skogen.pdf

Figur 40. Västra delen av kartorna utgörs av Vildmarksriket. De visar skogsbilvägar (svarta linjer) och området som kalhuggits (gul färg) sydväst om Siljan i början av 1950-talet respektive 2016 (nedre bilden). Röd färg är naturreservat. Kalhyggen kan ha förekommit redan före 1950, men eftersom exakt datering av hyggen så långt tillbaka i tiden är svårt att belägga har den gängse uppfattningen om kalhyggesbrukets start för cirka 75 år sedan använts som ungefärlig referens. Det gröna på nedre bilden är skog som inte kalavverkats, men den kan ändå vara påverkad av gallringar och röjningar. Illustrationer: Jon Andersson

Idag är cirka drygt 4 procent av den produktiva skogen formellt skyddad nedanför fjällskogen i Sverige. Med den jämförelsen är Vildmarksriket fortfarande något att i högsta grad slå vakt om. Sverige ska enligt flera beslut av riksdagen, i EU och genom internationella överenskommelser skydda mer skog. EU antog redan 2021, och i FN i december 2022 att Sverige ska skydda 30 procent av sina skogar. Trots detta avverkas

skyddsvärda skogar oavbrutet av skogsnäringen. Det görs medvetet och systematiskt och utgör till och med lagbrott i många fall.

EU bestämde 2024 att skadad natur ska restaureras, exempelvis olika sargade skogsmiljöer. Även detta beslut är bindande för alla medlemsländer. Utan restaurering kommer det svenska skogslandskapet inte att fungera långsiktigt för alla insekter, växter, fåglar och svampar. Därom är forskningen helt enig.

Figur 41. Fjällberget är det hittills enda naturreservatet (kommunalt) som bildats i Vildmarksrikets skyddsvärda skogar i Leksands kommun. Många fler områden måste skyddas. På bilden syns en gammal fåbodstig som går genom naturskogen. Foto: Bengt Oldhammer

Viktiga rapporter 2026

Under slutarbetet med denna rapport om Vildmarksriket kom Skogsstyrelsen 12 mars 2026 med rapporten Biologisk mångfald i skogen¹⁷. Av den framgår att varje år avverkas i genomsnitt omkring 26 000 hektar kända skogliga värdekärnor och sannolik kontinuitetsskog (skog som inte tidigare kalavverkats) nedanför fjällnära skog-gränsen. Det är mer än fyra gånger så mycket som 2022 då 6000 hektar skyddsvärd skog avverkades varje år.

Ur rapporten citerar vi följande:

- Med dagens avverknings- och skyddstakt kommer 670 000 hektar skog med värden som inte kan återskapas inom överskådlig tid att ha avverkats om 26 år. Flera analyser bekräftar situationen med avverkning av skogar med höga biologiska värden¹⁸.
- Ytterligare cirka 1,56 miljoner hektar skog med höga biologiska värden behöver undantas från skogsbruk för att nå 20 procent bevarad livsmiljötyp. Ofta behöver dessa skogar även restaureras. Även 620 000 hektar av skog som redan är skyddad behöver utvecklas för att uppnå livsmiljötyp.
- All avverkning av kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar behöver upphöra för att fylla bristen om 1,56 miljoner hektar bevarad livsmiljötyp. På grund av begränsade kvarvarande arealer av värdekärnor, naturskogar och kontinuitetsskogar leder fortsatt förlust av dessa till en påtaglig risk för långsiktigt negativa effekter för biologisk mångfald i skogslandskapet. Att de återstående arealerna bevaras och ges ett långsiktigt skydd bedöms därför vara av avgörande betydelse.
- Det finns cirka 1,2 miljoner hektar kända skogliga värdekärnor och sannolika kontinuitetsskogar utanför skydd och frivilliga avsättningar. Detta betyder att arealen kvarvarande skogliga värdekärnor och kontinuitetsskogar sannolikt understiger behovet. Samtidigt fortsätter skogliga värdekärnor och kontinuitetsskogar att minska till följd av avverkning.
- Nuvarande situation strider mot nationella och internationella mål. Med fortsatt avverkning av skogar med höga biologiska värden bedöms inte svenska miljö kvalitetsmål kunna uppnås. Därmed inte heller det skogspolitiska miljömålet, FN:s globala hållbarhetsmål och Konventionen om biologisk mångfald (CBD).

---

¹⁷ <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2026/rapport-2026-07-biologisk-mangfald-i-skogen.pdf>

¹⁸ Om dagens avverknings- och skyddstakt fortsätter beräknas drygt en halv miljon hektar ha hunnit få skydd om 25 år, medan 670 000 hektar har huggits ner. Skulle staten i stället helt sluta att skydda ny skog kommer samtliga 1,2 miljoner hektar att vara avverkade inom ungefär 46 år, enligt Skogsstyrelsen.

Skogsbruket svarar för cirka 0,7 procent av Sveriges BNP, skogsindustrin för ca 1,4 procent. Siffrorna är sjunkande. Pappersbruk och sågverk har lagts ner och sysselsättningen har minskat under längre tid. Det kan jämföras med turismens BNP i Sverige som är större än både skogsindustri och skogsbruk tillsammans, och dessutom ökar.

En något lägre avverkningsnivå än i dag där man satsar mer på biologisk mångfald, turism, alternativa skogsbruksmetoder och kolinlagring¹⁹ är helt nödvändigt och kan knappast bli någon ekonomisk katastrof för AB Sverige. Tvärtom.

Vikten av att bevara den biologiska mångfalden ur ett ekonomiskt perspektiv utvecklas på ett mycket bra sätt och med ingående referenser i Skogsstyrelsens rapport Biologisk mångfald i skogen från mars 2026:

Biologisk mångfald utgör sålunda en viktig grund för samhällsekonomin. Den stora ekonomiska betydelsen uppstår eftersom biologisk mångfald är avgörande för ekosystemens förmåga att långsiktigt leverera ekosystemtjänster, de naturnyttor som all vår ekonomi och välfärd ytterst bygger på. I detta perspektiv kan biologisk mångfald inte ses som en statsfinansiell kostnad i konflikt med ekonomisk tillväxt. Tvärtom är den ett nödvändigt kapital som ekonomin är beroende av.

Rapporten kommer att följas av ännu en rapport från Skogsstyrelsen som handlar om klimatet och skogsbruket. Redan idag vet vi att naturskogar lagrar kol bättre än kalhuggna skogar, inte minst beroende på att dessa skogar har en biologisk mångfald och större mängd död, jämfört med planterade virkesåkrar, som ökar kolinlagringen (se fotnot 19). Svamparna spelar i det sammanhanget en fundamental roll i skogsmiljöer.

För att förstå lite av skillnaden på skog och skog så väljer vi här att berätta om en vetenskaplig studie om svampar i brukad skog och äldre skog. Den offentliggjordes 20 mars 2026 av SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet.

Miljöerna i undersökningen påminner om dem i Vildmarksriket som är ett landskap starkt präglad av bränder.

Så här skriver SLU i sitt pressmeddelande om studien²⁰:

Skogar som huggs ner får en betydligt mindre mångfald av svampar än skogar som förnygrats av bränder. Det visar en ny studie från SLU, där forskare finkammat norrländska tallskogar av olika åldrar på synliga och dolda svamparter – och upptäckt stora skillnader.

Resultatet som publicerats i [Journal of Ecology](#) är tydligt: i skogar som vuxit upp efter brand fortsätter antalet svamparter att öka med tiden ju äldre skogen blir. Mångfalden i avverkade skogar är däremot betydligt lägre och glappet växer med tiden.

– Skogsbrukscyklerna gör att artrikedomen i de huggna skogarna aldrig kommer komma ikapp, säger doktoranden Vincent Bunes vid institutionen för skogens ekologi och skötsel, som lett studien.

---

¹⁹ <https://www.dn.se/sverige/skogsbrukets-historiska-kolforlust-storre-an-alla-vara-fossila-utslapp/>

²⁰ <https://www.slu.se/nyheter/2026/03/sallsynta-svamparter-aterhamtar-sig-inte-i-avverkade-skogar/>

Forskarna undersökte 36 skogsområden i norra Norrland, av olika åldrar och med olika ursprung. Genom fältinventeringar och hundratals DNA-analyser av död ved kunde de kartlägga både synliga och dolda svampsamhällen.

Och skillnaderna var stora, särskilt för rödlistade svamparter. I snitt hittade forskarna 55 fler svamparter i skogarna som föryngrats genom en brand jämfört med tidigare avverkade skogar i samma åldersspann (yngre än 110 år). Och skillnaden växer med tiden. I de äldsta brandskogarna som undersöktes hittades hela 156 flera arter i genomsnitt jämfört med de brukade skogsområdena.

Död ved som mognar i århundraden

Förklaringen finns i skogens struktur och i tiden.

Många sällsynta svampar är beroende av grov död ved som fått brytas ner mycket långsamt. I norra Sverige kan det ta flera hundra år innan ett träd når det sista stadiet av nedbrytning.

– Vissa arter kräver träd som först levt i hundratals år, blivit stående död ved en lång period innan de fallit till marken och börjat brytas ned. Några svampar påträffar vi först när sådana träd nått ett väldigt sent nedbrytningsstadium, säger Vincent Buness.

Dessa miljöer är mycket ovanliga; bland studiens alla 36 skogar hittade forskarna bara tretton stora stockar som matchar den beskrivningen.

Men bränder kan skapa just de förutsättningar som krävs: när skogen brinner skadas träd av olika åldrar, vilket ger en blandning av stående och liggande död ved. Det blir första länken i en lång kedja av livsmiljöer över tid, där svampar kan etablera sig i takt med att veden "mognar".

I brukade skogar uteblir denna utveckling. Gallring, rensning och avverkning gör att den döda veden blir för gles och likartad för svamparna.

Hundratals hotade arter

Svampar spelar en avgörande roll i skogen, inte minst genom att hjälpa växter att ta upp näring. Samtidigt är många svampar hotade. [Nästan 800 arter](#) finns på den svenska rödlistan. Den nya SLU-studien visar att död ved i sig inte räcker för att bevara dessa arter. Det krävs att ekosystemen och livsmiljöerna för svampar får utvecklas i flera hundra år efter en större störning för att ge de mest specialiserade svamparna en chans att överleva.

– Vi kan få skogen att återväxa, men inte återskapa de kontinuerliga svamphabitaten. Många arter är beroende av långa ostörda perioder av tillväxt, förmultning och död, ibland över flera hundra år. Bryts den kontinuiteten kan den inte komma tillbaka inom ramen för vårt typiska skogsbruk, säger Vincent Buness.

Figur 42–43. Vid första anblick ser de två skogarna på bilderna ganska lika ut. Men svampsamhällena i den övre (en 65 år gammal brukad skog) och den nedre (en 288 år gammal naturskog) är väldigt olika. Artrikedomen i den gamla skogen är mer än fem gånger så stor som i den yngre (469 jämfört med 80 svamparter). Foton: Vincent Buness, SLU.

Källförteckning exklusive referenser i fotnoterna

Grundläggande rapporter

- [Besökskartläggning, del 1pdf, 267.7 kB.](#)
- [Besökskartläggning, del 2pdf, 1.7 MB.](#)
- [Ekoturism i Vildmarksriket av Anders Ståhlpdf, 1.9 MB.](#)
- [Kandidatuppsats av Malin Astrell - samverkan naturturism Kinnekulle pdf, 602.1 kB.](#)
- [Karta över Vildmarksriketpdf, 582.1 kB.](#)
- [Vildmarksriket - omvärldsanalys naturturismpdf, 1.1 MB.](#)
- [Vildmarksriket - naturvärdesinventering 2010pdf, 8.2 MB.](#)
- [Folder - Turism på annans markpdf, 5.7 MB.](#)
- [Utomhusmatlagning i Vildmarksriketpdf, 446.9 kB, öppnas i nytt fönster.](#)
- [Vattenvärdeskartläggning för Vildmarksriket pdf, 380.4 kB.](#)
- [Studieresa april 2024 - studentrapporterpdf, 2.1 MB.](#)
- [Kulturturism slutgiltig rapportpdf, 1 MB, öppnas i nytt fönster.](#)
- [Nationell naturturismstrategipdf, 1.4 MB, öppnas i nytt fönster.](#)
- [Slutrapport: Små företag och digitala ekosystempdf, 1.2 MB, öppnas i nytt fönster.](#)

Vildmarksfika Här finns mötesanteckningar från respektive Vildmarksfika

2023

- [Intro 1 - 9 mars 2023, Gesunda bystuga
Mötessammanfattning, 9 mars 2023 pdf, 480.2 kB.](#)
- [Intro markägare - 12 juni 2023, Sollerö sockenhus
Mötessammanfattning, 12 juni 2023pdf, 492.9 kB.](#)
- [Uppstart - 6 okt 2023, Snöå Bruk
Mötessammanfattning 6 okt 2023pdf, 708.8 kB.](#)
- [Fiske - 24 okt 2023, kl 17.00 - 21.00, Villa Långbers
Mötessammanfattning 24 okt 2023pdf, 565.1 kB.](#)

2024

- [Cykel - 15 feb 2024, kl 16.30 - 20.30, Siljansnäs Hotell
Mötessammanfattningpdf, 714.4 kB.](#)
- [Strategi tema grön struktur- 15 feb 2024, kl 12.00 - 17.30, Naturum Dalarna
Mötessammanfattningpdf, 703 kB.](#)
- [Fiske 2 - 26 feb 2024, kl 19.00 - 22.00, Mora Parken
Mötessammanfattningpdf, 523.6 kB.](#)
- [Strategi tema organisation - 7 maj, kl 12.00 - 16.30, Mora Parken
Mötessammanfattningpdf, 497.9 kB.](#)

- Strategi tema kärnvärde, mål och vision - 15 maj, Leksands Folkhögskola
[Mötessammanfattningpdf, 689 kB.](#)
- Kurs i hyggesfritt skogsbruk - 28-29 aug, Siljansnäs försökspark.
- Presentation av slutrapport Projekt Vildmarksriket - 5 sep, kl 10.00 - 13.00, Naturrum Dalarna, Siljansnäs (eller digitalt via Zoom)
[Film från presentationenLänk till annan webbplats, öppnas i nytt fönster.](#)
- Vildmarksfika produktpaketering - 17 sep, kl 17.30-21.00, Åsengården
[Film som sammanfattar kvällenLänk till annan webbplats, öppnas i nytt fönster.](#)

Delrapporter

- [Delrapport 1pdf, 530.6 kB.](#)
- [Delrapport 2pdf, 1.2 MB, öppnas i nytt fönster.](#)
- [Slutrapport Vildmarksriketpdf, 1.6 MB.](#)